

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 224 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
<i>Тургунова Нилуфар Абдусаломовна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
<i>Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon</i>	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
<i>Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
<i>Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi</i>	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
<i>Sattarov Farrux Nuridinovich</i>	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
<i>D. K. Ibadullayev</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
<i>Isabekova Dilafruz Shermirzayevna</i>	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
<i>Юсупова Элеонора Фердинандовна</i>	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
<i>Matyaqubova Nazira Hikmat qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
<i>Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li</i>	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
<i>M. D. Boynazarova</i>	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
<i>Нормуратов Абдулла Саппарович</i>	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
<i>Normuratov Abdulla Sapparovich</i>	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
<i>Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
<i>Omonova Charos Baxodir qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
<i>Saidova Zulfizar Norbobo qizi</i>	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
<i>Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna</i>	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
<i>Abdullayev Botir Jabbor o'g'li</i>	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
<i>Abdumannan Maxammatov</i>	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari	198
Salomov Abdurasul Axmadovich	
Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi	201
Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaevna Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari.....	205
Sojida Safarova Saxadin qizi	
Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida.....	207
Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	210
Xoldorova Mashxura G'ulomovna	
Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов	214
Нурбаев Бахтиёр Широнович	
Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari.....	217
To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna	

KASBIY TA'LIMDA O'QUVCHILARNING PSIXOLOGIK VA AXLOQIY SIFATLARI

Salomov Abdurasul Axmadovich

Jizzax davlat pedagogika universiteti 1-bosqich tayanch doktoranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada kasbiy faoliyatda muhim o'rin tutuvchi psixologik va axloqiy sifatlari – mas'uliyatlilik, intizomlilik, halollik va sabr-toqatning mohiyati hamda ularning kasbiy samaradorlikka ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu sifatlarni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari va metodik yondashuvlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: kasbiy sifatlari, mas'uliyatlilik, intizomlilik, halollik, sabr-toqat, professional ta'lim, axloqiy fazilatlar.

Abstract: This article analyzes the essence of psychological and moral qualities that play an important role in professional activity – responsibility, discipline, honesty, and patience – as well as their impact on professional effectiveness. It also examines the pedagogical conditions and methodological approaches for developing these qualities.

Key words: professional qualities, responsibility, discipline, honesty, patience, vocational education, moral qualities.

Аннотация: В данной статье анализируются сущность психологических и нравственных качеств, имеющих важное значение в профессиональной деятельности – ответственности, дисциплинированности, честности и терпения, а также их влияние на профессиональную эффективность. Кроме того, рассматриваются педагогические условия и методические подходы к формированию данных качеств.

Ключевые слова: профессиональные качества, ответственность, дисциплинированность, честность, терпение, профессиональное образование, нравственные качества.

KIRISH

Zamonaviy globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida kasbiy ta'lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanib bormoqda. Mehnat bozori talablarining keskin o'zgarishi, ishlab chiqarish jarayonlarining raqamlashtirilishi hamda innovatsion iqtisodiyotga o'tish jarayoni professional ta'lim oldiga mutlaqo yangi vazifalarni qo'ymoqda. Bunday sharoitda nafaqat yuqori malakali, balki psixologik barqaror, axloqiy yetuk va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash dolzarb masalaga aylanmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasida ham kasbiy ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan keng ko'lami islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 23-oktabrdagi PF-190-son¹ Farmoni kasbiy ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish, ta'lim jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish hamda ta'lim muassasalari faoliyatini natijadorlik asosida tashkil etishni nazarda tutadi^[2]. Ushbu farmon kasbiy ta'limda inson omilini kuchaytirish, ya'ni o'quvchilarning kasbiy sifatlari va kompetensiyalarini rivojlantirishni tizimli ravishda yo'lga qo'yishni muhim vazifa sifatida belgilaydi.

Mazkur normativ-huquqiy hujjatlar asosida kasbiy ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki ularning psixologik va axloqiy sifatlarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Chunki zamonaviy mutaxassisdan mas'uliyatlilik, intizomlilik, halollik, sabr-toqat, kommunikativlik va ijodkorlik kabi fazilatlar talab etilmoqda. Ushbu sifatlari mutaxassisning professional faoliyatda muvaffaqiyat qozonishi, jamoada samarali ishlashi va o'z kasbiga sadoqatli bo'lishini ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, kasbiy faoliyatda muhim bo'lgan psixologik va axloqiy sifatlarni ilmiy asosda o'rganish, ularni shakllantirishning samarali metodlarini

1 <https://lex.uz/uz/docs/-7792559>

ishlab chiqish va ta'lim jarayoniga joriy etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Mazkur maqolada aynan mas'uliyatlilik, intizomlilik, halollik va sabr-toqat kabi sifatlarning mazmun-mohiyati, ularning kasbiy faoliyatdagi o'zni hamda ularni rivojlantirishning pedagogik jihatlari tahlil qilinadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Kasbiy faoliyat samaradorligi ko'p jihatdan mutaxassisning psixologik va axloqiy sifatlariga bog'liq bo'lib, ular shaxsning kasbiy jarayonda o'zini tutishi, qaror qabul qilishi va boshqalar bilan o'zaro munosabatini belgilaydi [3]. Zamonaviy professional muhitda bilim va ko'nikmalar yetarli bo'lmaydi, ular bilan bir qatorda mas'uliyatlilik, intizomlilik, halollik va sabr-toqat kabi fazilatlar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu sifatlar mutaxassisning kasbiy yetukligini, mehnat madaniyatini va ijtimoiy moslashuv darajasini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Avvalo, mas'uliyatlilik kasbiy faoliyatning asosiy tayanch nuqtasi sifatida namoyon bo'ladi. Mas'uliyatli shaxs o'z zimmasiga yuklatilgan vazifalarni chuqur anglaydi, ularni bajarishda jiddiy yondashadi va natijalar uchun javobgarlikni his etadi. Bunday mutaxassis o'z ishini rejalashtira oladi, vaqtni to'g'ri taqsimlaydi hamda yuzaga kelgan muammolarni bartaraf etishga intiladi. Mas'uliyatlilik nafaqat individual faoliyat samaradorligini oshiradi, balki jamoaviy ishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki u o'zaro ishonchni mustahkamlaydi va umumiy natijaga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kasbiy faoliyatda intizomlilik ham muhim o'rin tutadi. Intizomli mutaxassis belgilangan tartib-qoidalarga amal qiladi, ish jarayonida tartibni saqlaydi va o'z faoliyatini tizimli ravishda tashkil etadi. Intizomlilik shaxsning o'zini boshqara olish qobiliyatini namoyon etib, uning ish samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, ishlab chiqarish va texnik sohalarda intizomga rioya qilinishi xavfsizlikni ta'minlash va sifatli natijaga erishishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Intizomli yondashuv o'quvchilarda mehnat madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi va ularni kelajakdagi professional faoliyatga tayyorlaydi.

Kasbiy faoliyatda halollik esa axloqiy mezonlarning asosiy ko'rinishlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Halol mutaxassis o'z ishida adolatli bo'ladi, natijalarni soxtalashtirmaydi va har qanday vaziyatda haqiqatga sodiq qoladi. Halollik shaxsning professional obro'sini belgilab, tashkilotdagi ishonch muhitini shakllantiradi. Bu sifat, ayniqsa, jamiyat bilan bevosita aloqada bo'ladigan kasblarda – ta'lim, tibbiyot, huquq va boshqaruv sohalarida – alohida ahamiyatga ega. Halollikning shakllanishi o'quvchilarning axloqiy tarbiyasi bilan bevosita bog'liq bo'lib, u ta'lim jarayonida ongli ravishda rivojlantirilishi lozim.

Sabr-toqat esa zamonaviy ish muhitida mutaxassis uchun zarur bo'lgan psixologik barqarorlikni ta'minlaydi. Mehnat jarayonida yuzaga keladigan murakkab vaziyatlar, yuqori ish yuklamasi va vaqt bosimi shaxsdan chidamlilik hamda o'zini nazorat qila olishni talab qiladi. Sabr-toqatli mutaxassis muammolarni shoshilmasdan, bosqichma-bosqich hal qiladi, hissiyotlarga berilmaydi va vaziyatni obyektiv baholashga intiladi. Bu sifat stressga chidamlilikni oshiradi va kasbiy faoliyatda barqaror natijalarga erishish imkonini beradi. Shuni ta'kidlash joizki, mazkur psixologik va axloqiy sifatlar o'zaro chambarchas bog'liq holda namoyon bo'ladi. Mas'uliyatlilik intizomni mustahkamlaydi, halollik esa jamoada ishonchni oshiradi, sabr-toqat esa murakkab vaziyatlarda samarali faoliyat yuritishga yordam beradi. Shu sababli kasbiy ta'lim jarayonida ushbu sifatlarni kompleks yondashuv asosida shakllantirish muhim hisoblanadi. Bunda interfaol metodlar, amaliy mashg'ulotlar, muammoli ta'lim va real kasbiy vaziyatlarni modellashtirish kabi usullardan samarali foydalanish yuqori natija beradi. Umuman olganda, psixologik va axloqiy sifatlar kasbiy faoliyatning ajralmas qismi bo'lib, ular mutaxassisning nafaqat professional, balki shaxsiy rivojlanishida ham muhim o'rin tutadi.

Mazkur sifatlarni shakllantirish professional ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri bo'lib, u o'quvchilarni har tomonlama yetuk va raqobatbardosh mutaxassis sifatida tayyorlashga xizmat qiladi. Yuqorida keltirilgan tahlillarga asoslanib aytish mumkinki, kasbiy faoliyatda psixologik va axloqiy sifatlar mutaxassis muvaffaqiyatini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Mas'uliyatlilik, intizomlilik, halollik va sabr-toqat kabi fazilatlar nafaqat mehnat jarayonining samaradorligini oshiradi, balki shaxsning kasbiy yetukligini, jamoadagi o'rnini va ijtimoiy ishonchliligini ham ta'minlaydi. Mas'uliyatlilik mutaxassisning o'z vazifalariga ongli yondashuvini belgilasa, intizomlilik uning faoliyatini tartibga soladi va mehnat samaradorligini oshiradi. Halollik esa kasbiy ishonch va axloqiy barqarorlikning asosi bo'lib xizmat qiladi. Sabr-toqat esa murakkab va stressli vaziyatlarda barqarorlikni saqlash, muammolarni oqilona hal qilish imkonini beradi. Ushbu sifatlar o'zaro uzviy bog'liq holda namoyon bo'lib, bir-birini to'ldiradi va mustahkamlaydi. Shu bilan birga, mazkur sifatlar o'z-o'zidan shakllanmaydi, balki ta'lim jarayonida maqsadga yo'naltirilgan pedagogik yondashuv asosida rivojlantiriladi. Interfaol metodlar, amaliy mashg'ulotlar, muammoli vaziyatlar asosida o'qitish va real kasbiy faoliyatga yaqinlashtirilgan o'quv jarayoni o'quvchilarda ushbu sifatlarni shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, kasbiy ta'lim tizimida o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlarini rivojlantirishga kompleks yondashuv asosida e'tibor qaratish zarur. Bu esa, o'z navbatida, raqobatbardosh, mas'uliyatli, halol va barqaror mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi hamda zamonaviy mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlashni ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 23-oktabrdagi "Kasbiy ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-190-son Farmoni. <https://lex.uz/uz/docs/-7792559>
2. Qodirov M. M. Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy sifatlarini shakllantirish: ped. bo'y. fal. dok. (PhD) diss. – T., 2020. – B. 80.
3. <http://www.ziyonet.uz>
4. <http://www.pedagog.uz>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.